

ÇAĞDAŞ SOSYOLOJİ KURAMLARI Ders Notu

ÜNİTE 1

- Bell hakkında;
 - o Newyork'ta doğmuştur.
 - o Columbia üniversitesinde öğrenim görmüştür. o Harvard üniversitesinde öğrenim görmüştür.
 - o İdeolojinin Sonu, Sanayi Sonrası Toplumun Gelişi, Kapitalizmin Kültürel Çelişkileri kitaplarıdır.
- Daniel Bell "bilgi toplumu" kavramını ilk kez "Sanayi Sonrası Toplumun Gelişi" isimli kitabında kullanmıştır.
- Sanayi toplumu kavramını ilk kez kullanan Saint Simon'dur.
- Daniel Bell sanayi sonrası toplum teorisini geliştirirken ABD ülkesini temel almıştır.
- Sanayi sonrasında toplumdaki en önemli sınıf "Bilgi Sınıfı"dır.
- Daniel Bell'in sosyolojisinin temel amacı "kuramdan çok toplumsal çözülemeye" ağırlık vermesidir.
- Toplumsal önkestirim: makro kuramsal perspektif ile günümüz koşullarını dile getiren, yenilenmiş uygun ve kullanışlı bir sosyoloji ilgisidir.
- Bell'e göre tahmin: Olayların sonuçlarını, Toplumsal önkestirim: Tarihsel eğilim olasılıklarının ana hatlarını ortaya koymaya çalışmaktır.
- Bell toplumsal yapıyı üç düzlemde incelemektedir.
 - o Sosyal
 - o Politik
 - o Kültürel
- Bell'e göre Kuram, toplumsal eğilimleri ön kestirebilecek kapasitede olmalıdır.
- Bell 1950'lerde ortaya çıkan yakınlaşma teorisinin önde gelen temsilcilerindendir.
- Sanayi sonrası toplumun gelişi: kitabında sanayi toplumu sonrasında, toplumun biçimlenişi hakkında toplumsal önkestirim çerçevesinde yapsa da, gelecekteki olaylar ve gelişmelerle ilgili çıkarımlarda bulunmayı amaçlayan Fütüroloji'ye kaydığı yönünde eleştirilerde var. Kimine göre Bell fütürolojiye kaymıştır.
- Fütüroloji: Uzun vadeli, geniş ölçekli toplumsal ve ekonomik tahminde bulunmagirişimidir.
- Bell'e göre tahmin; sanayi sonrası toplumun kaçınılmaz bir sonucu ve ahlaki bir zorunluluktur. Sanayi sonrası toplum planlamacı bir toplumdur. Sahip olduğu teknoloji ile eğilimleri izole edebilir ve projeksiyonlar çıkarabilir.
- Bell Önkestirim Alanlarını Şu Şekilde Sıralar: Teknolojik, Demografik, Ekonomik, siyasi ve toplumsal önkestirimdir.
- Bell Yapısal İşlevselcilik ve Çatışmacı Yapısalcılığın bir karışımı olarak karşımıza çıkar.
- Bell Kapitalizmin Kültürel Çelişkileri kitabında Batı uluslarının toplumsal yapılarının ve kültürel formasyonlarının evrimini ele almış üretim ve tüketim arasında bir ayrışma olduğunuileri sürmüştür.
- Ona göre üretim ve tüketimin temel değerleri farklıdır.
- Üretim, çalışma etiğine ve tatminin ertelenmesi ilkesine dayanır Tüketim ise hedonizme (hazcılığa) ve kişisel tatmine dayanır. Bu işlevselciliğe karşı bir eleştiridir.
- Bell'e göre kapitalizmin ahlaki temelleri belirsiz ve kaygandır ve böyle olmaya da devam edecektir.
- Daniel Bell'e göre ideoloji seküler bir dindir. Hayatın tüm yönlerini dönüştürmeye çabalayan

“tutkuyla aşılınmış” bir düşünce setidir.

- 19.yüzyılın siyasal ideolojileri iki önemli alanda ittifak yapmıştır: Burjuvazi tarafından yeterince tanınmayan statülerini pekiştirmeye çalışan yükselen entelektüel sınıf ve ilerlemeyi ölçebilen ve gösterebilen bilimin pozitif değerleridir.

- Bell bugün ideolojilerin bittiğini vurgular bunun 3 nedeni olduğunu söyler bunlar;

- o Sosyalist rejimlerin kendi halklarına karşı uyguladıkları şiddet içerikli baskılar.

- o Kapitalist pazarın en olumsuz etkilerinin iyileştirilmesi ve refah devletinin ortaya çıkışı.

- o İnsan doğasının mükemmel olduğunu vurgulayan romantik felsefelerin yerine insanlığın varoluşuna Stoacı yaklaşan yeni felsefelerin ortaya çıkışıdır.

- Bell ideolojinin sonu tezinin öncülerinden biri olarak bilinir. Bu teze göre kapitalizmin doğasındaki büyük değişimler sağ ve sol arasındaki eski çatışmanın gücünü azaltmıştır. Aslında ideolojinin sonu tezinin asıl sahibi Bell değildir ama 1960’larda yayınladığı, derlemelerden oluşan “ideolojinin sonu” başlıklı kitabı nedeniyle bu teze özdeşleştirilmiştir.

- 19.yy.daki iki büyük siyasal ideoloji olan liberalizm ve sosyalizm 1950’lerin ortamında, sanayi toplumlarında yaşayan insanlar için harekete geçirme yeteneğini kaybetmiştir. Bunun iki nedeni vardır. Bunlar;

- o İdeolojilerin iktisadi bunalımı ve siyasal baskıyı önleyememesi.

- o Refah devleti uygulamalarının kapitalizme getirdiği uygulamalardır.

- Bell’e göre on dokuzuncu yüzyılın büyük ideolojileri olan liberalizm ve sosyalizm güçlerini

- yitirmiştir, artık endüstri toplumunun bireylerini harekete geçirebilecek ideolojiler değildir. Bell bu durumu “İdeolojinin sonu” olarak ifade etmektedir.

- Sanayi öncesi toplum; avcı toplayıcı toplum ve tarım toplumu olarak ayrıştırılarak tanımlanırlar. Cinsiyete dayalı iş bölümünün olduğu bu toplum birincil sektör meslekleri ve endüstrileri (avcılık, yiyecek arama, çiftçilik, balık tutma, maden çıkarma ve ormancılık) hakimdir. İktisadi etkinlik gelenek ve göreneklere göre yürütülür. Toplumsal yaşamın birimi geniş hane yapısıdır. Bu yapı el emeğini görel olarak çok sayıda ev içi hizmetçi kullanımını kapsamaktadır. Teknoloji sınırlı sayıdadır. Tarımda basit alet yapımı ve kullanımı yaygındır. Sınıfsal bir karakteri bulunmamaktadır.

- Sanayi Toplumu: İnsan makine ilişkilerine dayalı, doğal çevrenin teknik çevreye dönüşümü için enerji harcayan bir toplumdur. Önemli meslekler ikincil sektör meslekleri olan, yarı-vasıflı fabrika işçisi ve mühendisliktir. Bu toplumda başlıca ekonomik sorun imalat sanayi girişimlerini kurmak için yeterli sermayenin harekete geçirilmemesidir. En temel toplumsal sorun tabakalaşma sistemindedir. Bu toplumu: fabrikalar, makine teknolojisi imalat sektörü örgütlü emek karakterize etmektedir. Üretim artışı, verimlilik ve kar bu toplumun en önemli özelliğidir. Ayrıca fabrikalarda çalışan mavi yakalı sanayi işçileri, bu işçilerin örgütlü yapısı sanayi toplumunun önemli bileşenlerindedir. Bell endüstriye dayalı bir toplumla bilime dayalı bir toplumun birbirinden çok farklı özelliklere sahip olacağını belirtir. Bu durumda Bell’e göre 3 önemli sosyolojik sorun ortaya çıkmaktadır.

- o Bilimsel ve teknolojik devrim işçi sınıfı tarafından yapılmayacağına göre gelecekteki toplumda işçi sınıfının rolü ne olacaktır

- o Yeni toplumun tabakalaşma sistemi kaçınılmaz olarak profesyonel ve teknik sınıfların hâkimiyetini vurgulayacaktır.

- o Gelecekteki toplumda bilimsel ustalığın üretilmesi ve sürdürülmesi yüksek düzeyde eğitim görmüş bir araştırma elitinin ve onları destekleyecek geniş bir teknik kadronun varlığını gerektirecektir.

Bell yeni bilimsel ve teknik elit ile kendi ayrıcalıklarını korumaya çalışan eski elitler arasında bir toplumsal farklılaşma problemi yaşanacağını yeni toplumun tamamen uyum içinde olmayacağını yeni çatışma ve mücadelelerin olacağını savunur.

• Sanayi Sonrası Toplumda; diğer iki toplumun aksine bu toplum makine teknolojisinin yanı sıra enformasyona dayalı “entelektüel teknolojinin” yükseldiği bir toplumdur. Sanayi sonrası toplum üç sektörden endüstriler barındırır: ulaştırma ve hizmetlerin olduğu üçüncül endüstriler; Ticaret, finans ve sermaye değişiminin olduğu dördüncül endüstriler; Sağlık, eğitim, araştırma, kamu yönetimi ve boş zaman faaliyetlerinin olduğu beşincil endüstriler. En sonucusu belirleyicidir. Bilim en önemli enformasyon kaynağıdır. Ulusların gücü bilimsel kapasitelerine bağlıdır. Bu toplumun en önemli özelliği: üretim biçiminin farklılaşmasıdır. Post-endüstriyel toplumda tarım ve sanayi sektörleri gerilemiş, alanda çalışanlar azalmış ve ticaret, finans, sigortacılık, emlak gibi hizmet sektöründeki mesleklerinde çalışanlar artmıştır. Mal üretiminden, hizmet üretimin yaygın hale gelmesi en çarpıcı unsurlardan birisidir. İkinci önemli değişim: toplumsal sınıflarda gözlenen farklılaşmadır. Sanayi toplumlarında mavi yakalı sanayi sonrası toplumlarda ise beyaz yakalı işçiler sayısı artmıştır. Teorik bilgi önem kazanmıştır. Bell’e göre hükümetler artık doğrudan parasal veya mali politikalar geliştirmekte, Ekonomik büyümeyi hedeflemekte, farklı sektörler arasında denge kurmakta, Bilinçli politikalarla ekonominin yönünü şekillendirmeye çalışmaktadırlar. Bell, teknolojinin sosyal bilimlerde kullanılması sayesinde gelecekte hayatlarımızı etkileyecek konuları seçip kontrol edebileceğimizi alternatif gelecekle çizebileceğimizi düşünmektedir. Üniversitelerin toplumların bilgi üretiminde, bilginin sanayinin hizmetinde kullanılması yönünde çok önemli katkıları olmuştur.

• Bell’e göre yeni çağın temel kurumları düşünsel olacak ve önemli insanları da bilim adamları mühendisler, teknisyenler ve entelektüeller olacaktır.

• Bell: post endüstriyel toplum hizmet ekonomisine dayalı, profesyonel ve teknik mesleklerin hakim olduğu, önemli kararlarda etkili olacak bir bilgi sınıfının merkezi olduğu, kültürün ve ideolojinin teorik bilgiye ve teknolojiye dayalı olduğu bir toplumdur der.

• Bell post-endüstriyel toplum tipini şöyle sıralamaktadır.

o Endüstriyel açıdan- mal üretiminden hizmet ekonomisine geçiş.

o Mesleki açıdan- mavi yakalı endüstriyel mesleklerden beyaz yakalı profesyonel ve teknik, işçi sınıfı ağırlıklı bir toplumdaki orta sınıf bir topluma geçiş.

o Politik açıdan- politikacılar ve iş adamlarından oluşan geleneksel güç yapı sına meydan okuyabilecek yeni bir bilgi sınıfının yaratılması

o Kültürel açıdan- ilerlemenin ve politika oluşturmanın asıl kaynağı olarak teorik bilginin merkezi konumu

o İdeolojik açıdan- teknolojinin kontrolü ve teknolojik değerlendirmeye dayalı “gelecek yönelimi”

• Bell toplumsal yapı olarak tanımladığı tekno-ekonomik alanın post-endüstriyel olabileceğini iddia eder. Toplumsal yapıda iki boyut sosyo-ekonomik ve sosyo-teknik bunlardan yalnız ikincisinde sanayi sonrası toplum özellikleri oluşabilir.

• Bell, batı toplumunda kültür ve toplumsal yapının birbirinden ayrıldığını, birinin giderek kurum-dışlaştığını ve mevcut ahlak normlarına uymaz hale geldiğini diğerinin ise işlevsel rasyonelliğe ve meritokrasiye yöneldiğini belirtir. Ona göre Toplumsal yapı: tekno-ekonomik düzen anlamına gelir.

• Bell, post-endüstriyel toplum kavramının toplumsal yapıdaki değişimi tanımlama çabısından doğduğunu post-endüstriyalizmin asıl etkisinin toplumsal yapı üzerinde olduğunu, politik ve kültürel alanı ancak dolaylı olarak etkilediğini belirtir. Sanayi toplumunun egemen figürleri girişimciler, işadamları, endüstri yöneticileri iken, yeni figürler bilim adamları, matematikçiler,

ekonomistler ve yeni bilgisayar teknolojisinin mühendisleridir.

- Belle göre yeni toplumun liderliğini üniversiteler üstlenecektir.
- Waters'a göre Bell sanayi sonrası toplumu 5 açıdan değerlendirmektedir.
 - o Hizmet ekonomisinin oluşumu: Ticaret, finans, ulaşım, sağlık, dinlence, araştırma, eğitim ve yönetim gibi hizmetlerde yer almaktadır.
 - o Profesyonel ve teknik sınıfın üstünlüğü: bilim adamları ve mühendisler birlikte 'bilgi Sınıfı'nı oluşturacaklar ve ağırlıklı burjuvazi ile yer değiştireceklerdir. Bell bilgi sınıfını 'sınıf' olarak betimler. o Teorik bilginin önceliği: teorik bilgi üstündür sanayi sonrası toplumda. Bilginin çok farklı boyutlar için uygulanabilir soyut sembolik sistemler şeklinde kodlamasını kapsamaktadır.
 - o Teknolojinin planlanması: teorik bilginin gelişmesi teknolojik önkestirimde bulunmayı olanaklı hale getirmektedir. Bu durum, ileriye doğru değerlendirmelerin, riskleri, maliyetleri ve avantajları içerecek şekilde değişimin planlanmasıdır.
 - o Yeni entelektüel teknolojinin yükselişi: soyut sembollerin sistemi olarak 'entelektüel teknoloji'düşüncesini; şeylerin yeniden üretilebilir tarzda yapım yolunu belirleyen ve sorun çözümünde sezgisel yargının yerini alabilecek bilimsel bilgiyi içerir.

- Bilgisayar entelektüel teknolojinin aletidir. Sanayi sonrası toplumun 2 temel özelliği bulunur: o Bilim ve akıl yürütmeye dayalı değerlerin rolünün toplumun temel kurumsal gereksinimleri olarak öne çıkması.

- o Kararların daha teknik bir nitelik kazanması böylece de bilimcilerin ekonomistlerin politik sürecin içine doğrudan girmeleri.

- Bell dört işlevsel situs belirtir: Bilimsel, tekno mantıksal, yönetsel ve kültürel. Ayrıca beş kurumsal stüs belirtir: Ticaret, hükümet, üniversite/araştırma, sosyal refah ve askeri.

- Sanayi Sonrası Toplamların Genel Karakteristikleri Veysel bozkurt sanayi sonrası toplumun belirgin özellikleri şöyle değerlendirmiştir:

- o Ekonomik yapıdaki dönüşümler: malların üretiminden hizmetlerin üretimine yönelik yaşanan değişimdir sanayi sonrası toplumda üretimin hizmetlerin üretiminde artışın gözlemlendiği alanlar: eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi insani hizmetlerdir.

- o Yükselen yeni sınıflar: sanayi sonrası toplumda kol emeğini kullanan mavi yakalı işçilerin istihdamı azalmış, teknik ve profesyonel sınıf büyümüş, mülkiyetten çok bilgi ve uzmanlığa dayanan bir güce sahip olan bilgi sınıfı önem kazanmıştır.

- o Bilginin artan rolü: toplum için yeniliklerin sağlanmasında ve politik kararların alınmasında merkezi bir rol almıştır.

- o Enformasyon teknolojileri : (bilgi teknolojileri bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin bilişimine; bilgilerin elde edilmesine depolanmasında, işlenmesinde ve iletilmesinde kullanılan yazılım, donanım ekipman ve hizmetlerin bütününe verilen addır... Enformasyon teknolojileri insanların birbiriyle iletişim olanaklarını artırmakta, üretim anlayışını değiştirmekte, sermaye hareketlerini dünya tarihinde hiç olmadığı kadar hızlandırmaktadır.

- o Sanayi sonrası toplumun diğer karakteristikleri: teknolojinin ucuzlayarak kitlesele kullanımının yaygınlaşması kitle üretimi ve haberleşmesinin çözülüşüne yol açarken, diğer taraftan da bireyin konumunun güçlenmesine yol açmıştır. Bu toplumda geleneksel işçi hareketlerinin zayıfladığı, toplumsal sınıfların parçacılığının artışı sonucu işçi hareketlerinin de parçalı bir karakter kazandığı gözlemlenmektedir. Sanayi sonrası toplumda ulus devlet zayıflamış, merkeziyetçi eğilimler azalmış ve bireysellik güçlenmiştir...

- Kültürün bağımsız ve özerk bir kurum haline gelmesi Bell'e göre sosyoloji disiplini için sorun teşkil eder. Çünkü sosyolojik pratik davranışı, tutumları ve ilgileri rastlantısal olarak toplumsal konumların özellikleri olan yaş, cinsiyet ve dine göre tahmin edebileceği iddia üzerinden kurumsallaşmıştır. Oysa yaşam tarzı, diğer seçimi ve estetik tercihler daha fazla kişiselleşmiştir. Bell yukarıda alınan bu faktörlerin post-endüstriyel toplumun hem toplumsal yapısı hem de siyasal yapısı ve kültürü üzerinde yol açtığı dönüşümlerle ilgilenir. Post-endüstriyel toplumun toplumsal yapısı ile kültürünü farklı ilkeler temellendirmektedir. Post-endüstriyel toplumun ekonomik meselelere odaklı toplumsal yapısında rasyonalite ve verimliliğe yönelik bir ilgi hakimken kültürel alanda irrasyonel, kendini gerçekleştirme ve tatmin etme ilkeleri hakimdir.
- Ritzer, Bell'in bir modernist ve hatta bir muhafazakâr olarak, postmodernizmle ilişkilendirdiği bu tür irrasyonel ve hedonizm benzeri görüşmelerin, geleneksel erozyona uğratarak onların yerini aldıklarını ve bu açıdan toplum için bir tehdit oluşturduklarını düşünür.
- Sanayi Sonrası Toplum Kuramına Yönelik Eleştiriler: Sanayi sonrası toplum aşamasında bilgi sınıfının oluşacağı, genişleyeceği şeklindeki öngörü de sorunlu görünmektedir. Sanayileşme ancak yüzyılın ikinci yarısından sonra, özellikle kırdan kente göçün etkisiyle hız kazanabilmiştir. Günümüzde ise Türkiye tarım toplumu özelliklerini geride bırakmış, sanayi toplumu karakterini benimsemiş ancak halen sanayi sonrası toplum kriterlerini Bell'in çizdiği çerçevede içinde sınırlı bir şekilde taşıyan bir ülke görünümündedir. Türkiye üretim aşamasında halen Batı'nın sanayi sonrası toplumlarından teorik bilgi ve teknoloji desteği almakta sanayileşmesini Batı'ya bağımlı bir şekilde sürdürmektedir. Artık Türkiye'de uzun zamandır hizmet sektöründe istihdam edilenleri geride bırakmış görünmektedir.
- Boşuna mı Okuduk? Çalışması Türkiye'de beyaz yakalı işsizliği ele alan yakın dönem çalışmasıdır.

ÜNİTE 2

- Alain Tourain'e günümüzün toplumbilimcileri ve demokrasi kuramcıları arasında yer alır.
- Alain Tourain'e, bu dönemdeki çalışmalarından daha sonraki sürekli olarak kendilerine atıfta bulunacağı iki önemli sonuç çıkarır;
 - o Birincisi: sanayi işçileri bizatihi teknolojik modernleşmeye değil, bu modernleşmenin yapıma biçimine ve özellikle usta vasfı taşıyan işçiler arasında belirgin olduğu üzere, bu modernleşmenin kendilerinin iş üzerindeki özellikleri kaybetmelerine karşı çıkmaktadırlar.
 - o İkincisi: yirminci yüzyıl ortalarına gelinceye kadar sınıfların işyerlerinde görülen emek ile sermaye arasındaki çatışma sınıfların demokrasinin ve ikinci dünya savaşından sonra da refah devletinin oluşumunu sağladıktan sonra artık toplumdaki temel toplumsal çatışma olma konumunu kaybetmektedir. Bu çatışmanın yerini toplumun kendini yeniden üretimini planlayanlar ile bunların kararlarına tabi olanlar arasındaki toplumsal çatışma almaktadır.
- Max Weber'ci yaklaşıma paralel olarak Tourain'e sosyolojinin konusunun toplumsal eylem olması gerektiğini savunur. O sadece somut-ampirik durumların incelenmesi ile ilgilenen bir sosyolog değil, aynı zamanda bu durumlarının sebep ve sonuçlarını anlamaya, açıklamaya ve sorun olarak tanımladığı bu hususların aşılmasına yarayacak öneriler ortaya koymaya çalışan bir entelektüeldir.
- Tourain'e 1970'lerden itibaren artık sanayi toplumunun yerini yeni bir topluma, sanayi, sonrası topluma ya da programlanmış topluma, bıraktığını ve bu toplumun alacağı şeklin ise toplumsal hareketler ile bu yeni topluma egemen güç yapıları arasındaki toplumsal çatışmaya bağlı olacağını dile getirir.
- Tourain'e göre programlanmış toplumu ve daha genelde herhangi bir toplumu anlayabilmenin

yolu, klasik sosyolojinin yaptığı gibi. Toplumsal aktörleri tarihin önceden nereye gittiği bilindiği varsayılan seyri içine ya da kurumsal yapısı ve işleyişi tespit edilmiş bir toplumsal yapı içine yerleştirerek onların ne kadar uyum ya da sapma gösterdiklerini gözlemlemekten geçmez. Aksine, bir toplumu anlamanın yolu” onun toplumsal ve kültürel yönelimlerini, bu yönelimlerin ortaya konulduğu toplumsal çatışmaların ve güç mücadelelerinin doğasını ve egemen güçlerin toplumsal hareketleri tahrik eden şeylerin nesini bastırdıklarını” anlamaktan geçer.

- Tourain’e göre toplumsal hayatın merkezinde üç unsurun yer aldığını belirtir. Bunlar;
o Örgütlenmiş uygulamaların birbirlerinden uzaklaşması ve bir bilinç olarak özne,
o Merkezi toplumsal çatışmaların konusu olan bilişsel, iktisadi ve etik kültürel modeller
o Bu kültürel modellere toplumsal bir biçim vermek için birbirleri ile mücadele eden toplumsal gruplar olarak toplumsal hareketlerdir.
- Tourain’e çalışmalarında toplumsal aktörler kavramı daha çok toplumsal sınıf ve benzeri kolektif topluluklar için kullanılan bir kavramdır.
- Tourain’e göre, kültürel demokrasi insanları ve toplulukları kendi kültürel cemaatlerine hapseden çok kültürlülük değil, kültürel çeşitliliğin ulusal-toplumsal birlik ve dayanışma içinde korunması ve kültürel değerlerin akıl ve akılcılığın gerekleri ile uzlaştırılmasını ferdiyet kazanmış bireyin, yani öznenin yaratıcılığına ve iradesine bırakan bir demokrasi anlayışıdır.
- Tourain’e göre kültürel demokrasinin hayat bulabilmesi için entelektüellere önemli görev düşmektedir.
- Tourain’e göre Modernleşme: bir ülkenin tarım toplumundan sanayi toplumuna doğru olan tarihsel dönüşümüne;
- Tourain’e göre Modernlik: modernleşmiş yada modernleşmekte olsun, verili bir toplumsal örgütlenmenin işleme biçimine, pratikte sanayi toplumunun sorunlarına atıfta bulunur.
- Tourain’e göre modern toplumların en temel sorunu toplumsal birlik ve dayanışma içinde kültürel çeşitliliğin nasıl sürdürülebileceği sorunudur.
- Tourain’e modernleşmeyi çok genel hatları ile tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş olarak ifade edebilecek bir yapı değişimi olarak tanımlar. buna karşılık modernlik kavramını ise akılcılaştırma, laikleşme, özgürleşme ilerleme, insanın doğa üzerinde egemenliğinin kurulması, geleneğin terk edilmesi gibi bir dizi fikir ve ülkelere dayalı bir toplumsal örgütlenmenin, özel olarak sanayi toplumunun, işleme biçimi olarak tanımlar.
- Tourain’e göre Rönesans’tan Fransız devrimi ve büyük ölçekli sanayileşmeye kadar olan dönem erken ya da klasik modernlik aşamasını, 1970’lere kadar olan dönem orta modernlik aşamasını, 1970’lerden sonraki dönem ise geç modernlik aşamasını temsil eder.
- Tourain’e Klasik modernlik anlayışını modernliğin, aklın, özgürlüğün ve devrimin zaferi olarak tanımlamıştır.
- Cemaatçilik klasik liberalizm ile kolektivizm arasında bir orta yol bulmaya çalışan bir toplumsal kuramdır. Cemaatçiler hem klasik liberalizmin aşırı bireyciliğine hem de kolektivizmin aşırı toplumculuğuna karşı çıkarlar. Cemaatçiler hiçbir kısıtlamaya uğramayan serbest piyasa ve mübadelenin insan ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini, bireylere daha fazla özgürlük verilirken aynı oranda sorumluluk verilmediğini düşünmekte ve toplum üyeleri arasında yakın cemaat bağlarının korunup beslendiği bir toplumsal düzenin gerekliliğini savunmaktadırlar.
- Kolektivizm terimi en yaygın kullanımıyla, üretim ve dağıtım araçlarının komünal (ortak) yada devlet mülkiyetinde olmasını teşvik eden siyasal ya da sosyo-ekonomik kuram ve uygulamaları anlatır.
- Tourain’e göre, modernliği bugün içinde bulunduğu çürüme ve karmaşadan kurtarmak ve onun

dağılan parçalarını bir araya getirerek yeni bir birlik oluşturmak mümkündür. bunun yolu, öncelikle bu karmaşa ile yüzleşmek, deneyim ve değerlerin çoğulculuğunu kabul etmekten geçmektedir.

- Tourain'e göre özne kendi başına modernliğin dağılan dünyasını bir araya getiremez; onun böyle bir teşebbüste kullanılabilecek bir araç olarak da görülmemesi gerekir.
- Tourain'e göre Özne, özgürlük demektir. Bireyin kendi eylem ve durumlarını kontrol etme, kendi deneyimlerini ve hatıralarını kişisel bir hayat hikayesi içinde birleştirmek için kendini bir aktör olarak ortaya koyma ve aktör olarak tanınma iradesidir.
- Tourain'e sosyolojisinde toplumsal aktör eylemleriyle kendi toplumunu şekillendirme ve tarih yapma iradesine sahip tarihsel özne olarak aşılır.
- Demokrasi; yönetilenlerin kendi yöneticilerini seçmeleri, anayasal ve hukuki garantilere sahip siyasal çoğulculuk ve laiklik demektir.
- Demokratik Rejim; azami sayıya azami özgürlük veren ve mümkün olan azami çeşitliliği koruyan ve tanıyan siyasal hayat biçimidir.
- Tourain'e demokrasi ile özne arasında kurduğu ilişkiye göre demokrasi, öznelerin kendi kültürleri ve özgürlükleri bağlamında, sistemlerin egemen mantığına karşı yürüttükleri bir savaş, bir özne siyaseti ve öznenin var olabilmesinin bir ön koşuludur.
- Gelişmekte olan ülkeler açısından demokrasi bireysel yada özel özgürlükler ile toplumsal bütünleşmenin uzlaştırılması, gelişmiş ülkeler açısından ise özne ile aklın uzlaştırılması,teşebbüsü olarak tanımlanabilir.
- Demokrasi,modernleşmiş ülkelerde laissez faire tutumundan,modernleşmekte olan ülkelerde ise totaliteryen diktatörlükten kaynaklanan bir tehditle karşı karşıyadır.
- Otoriteryenlik kavramı ,bireylere yada gruplara karşı keyfi uygulamalara yönelebilen bir siyasal yetki biçimine atıfta bulunur.asıl itibariyle demokratik olmayan bir siyaset biçimi temsil ederler.
- Touraine'e göre,siyasal modernliğin iki veçhesi vardır.bunlardan biri devletin keyfi gücünü sınırlayan hukuk devleti ya da hukuki temel,diğeri ise halkın egemenliğidir.
- Tourain'e özne demokrasi ve modernlik arasında kurdu ilişkiler çok yönlü ve çok katmanlıdır. Bununla birlikte modernliği özel olarak modernleşmiş toplumların isleme biçimi olarak gören Touraine'e göre demokrasi, öznenin var olabilmesinin bir ön koşulu olarak, hem modernleşmiş hem de modernleşmekte olan ülkelerde tehdit altındadır. Demokrasi, modernleşmiş ülkelerde Laissez faire tutumundan modernleşmekte olan ülkelerde ise totaliteryen bir tehditle karşı karşıyadır.
- Otoriteryenlik kavramı bireylere ya da gruplara karşı keyfi uygulamalara yönelebilen bir siyasal yetki biçimine atıfta bulunur. Bu siyasal biçim içinde gücü elinde bulunduranlar seçmenlere karşı sorumlu değildirler ve kamu siyasallarının ve uygulamalarının aldığı şekil toplumsal rızaya dayanmaz. Otoriteryen rejimler kişisel diktatörlüklerden parti ve askeri diktatörlerine varıncaya kadar çok çeşitli şekiller alabilirler ve esas itibariyle demokratik olmayan bir siyaset biçimi temsil eder.
- Totaliteryenlik: kavramı halkın bütünüyle devlet tarafından tahakküm altına alındığı bir siyasal rejime atıfta bulunur.daha ideolojik olması, tek parti yönetimi ve hayatın her alanına ve düzeyine devletin müdahale etmesi onu otoriteryenlikten ayıran başlıca özellikler olarak düşünülür. Yirminci yüzyılın faşist ve sosyalist rejimleri totaliteryen rejimlerin örneklerini temsil eder.
- Touraine için demokrasi meselesi biçimsel olarak güçlerin ayrıldığından ziyade sivil toplum,siyasal toplum ve devlet arasındaki bağlantıların nasıl kurulduğu ile ilişkilidir.
- Laissez faire siyaseti devletin toplumsal hayat içindeki rolünün iç güvenlik, dış güvenlik ve adaletin sağlanmasıyla sınırlı tutulması ve iktisadi alanın bütünüyle serbest bırakılması görüşünü

ifade eder.bu görüşü savunan isimlerden biride Herbert Spencer'dir.

- Touraine'e göre sanayi toplumu ve öncesinin toplumsal hareketleri bir toplumu yada özneyi radikal bir şekilde yeniden inşa etme,yani mevcut olanı reddederek,ondan kesin bir kopma yaratarak yepyeni bir toplum ya da özne inşa etme amacındaydılar.Sanayi sonrası toplumdaki toplumsal hareketler ise paylaşılan ortak değerlerden hareketle ve onlar adına toplumun veya öznenin aksayan yönlerinin demokratik yollar ve araçlarla onarılması amacındadırlar.
- Touraine'e göre,Özne, toplumsal hareketler ve demokrasi birbirinden ayrılmaz üç tema oluştururlar.bunların karşısında duran ayrılmaz birleşim ise şiddet cehennemine götüren tarihsel gereklilik fikri,devrimci eylem ve totaliteryenliktir.

ÜNİTE 3

- Post modernizm;modern kültürel ürünlerden farklı olarak sanatta, filmlerde mimaride ve benzeri alanlardaki kültürel ürünleri ifade eder.
- Postmodernite ise tarihsel anlamda modern dönemi izlediği düşünülen sosyal ve politik çağı betimler.
- Postmodernizm:modernizmin radikal bir biçimde eleştirisidir. Postmodernizm: bir tarihsel geçmiş duygusunun yitilmesi, gerçekliğin yerini imajların alması 'simülasyonlar', zincirden boşalmış göstergeler olarak tanımlanabilir.
- Bugün, post modernizmin merkezinde yer alan bazı temaların modası geçmiş olduğu ifade edilmesine rağmen birçok entelektüelin zihnini meşgul ettiği açıktır. bu temalar; öznenin ölümü ve dönüşü, temsilin reddi ve kamusal alanın çöküşü, bireycilik, bireyin kimliği anti-hümanizm kinizm, Heideger ve Nietzsche felsefesi, nihilizm ve Paris 1968 geleneği olarak sıralanmaktadır.
- Postmodernizm yenilikçi ve özgün bir düşünce olmadığına değinilir. Birbirinden farklı genellikle birbiri ile çatışan düşünce eğilimlerinin bir araya getirilmesinden oluştuğu belirtilir.
- Frederich Nietzsche: Aydınlanma düşüncesinin temel öncüllerini radikal olarak eleştiren bir felsefeci olarak post modern düşüncenin öncüsü sayılmaktadır.
- Yaşam enerjisini biyolojik bir süreç olarak niteleyen Nietzsche bunun bireye özgü olduğundan söz eder ve insandan insana farklı olabileceğine değinir. Bazı insanların yaşam enerjilerinin yüksek bazılarının ise marjinal olduğunu belirtir.
- Yaşam enerjisi yüksek olanlar tarihi yapan, büyük atılımlara kaynaklık eden ve bireyleri yönlendiren bir davranış sergiler.
- Nietzsche, aydınlanmanın ilerleme düşüncesini de eleştirmekte ve bunu genoloji kavramı ile izah etmeye çalışmaktadır.
- Genoloji : Herhangi bir nesneyi kaynağından alıp tarihin akış sürecinde nasıl değiştiğini inceleme anlamına gelmektedir. Tarihin akışında gezinen bir araştırmacı geçip gittiği yerlere farklı amaçlarla yeniden dönüp baktığında farklı anlam ve yorumları yakalama fırsatı bulmaktadır.
- Modernizm-Postmodernizm Karşılaştırması: Postmodernizm kavramı Batı dünyasında iki temel öge olan ekonomik kapitalizm ve kültürel hümanizm düşüncelerini kapsar.
- Ziyauddin Serdar'ın postmodernizmin ilkelerinden söz etmek gerekirse ona göre postmodernizmin 6 ilkesi vardır. Bunlar;
o ilk ilkesi modernizmde geçerli olan her şeyin postmodern zamanda tümünden geçersiz ve eskimeye yüz tutmuş olmasıdır.

o İkincisi gerçekliğin reddedilmesidir.

o Üçüncüsü artık elimizde olan gerçeklik yerine, imgeyle maddi gerçekliğin arasında kaybolmuş olan dünyadır.

o Dördüncü ilkesine geldiğimizde karşımıza anlamsızlık çıkar.

o Beşincisi Şüphe Bütün bu ilkelere ek olarak postmodernizmin niteliğini belirleyen, o Altıncı ilke çoklukla ilgilidir.

- Yine modernizmde, büyük anlatıların yerini postmodernizmde küçük tarih/anlatı almıştır.
- Postmodernizm, modernizme karşı bir meydan okumadır. Postmodern söylemler, modern söylemlerle ve pratiklerle bağlarını kopartan yeni sanatsal, kültürel ya da teorik perspektifleri ifade etmektedir.
- Best ve Kellner'e göre post önekinin konulduğu terimlerin hepside moderni izleyeni ve modernden sonra geleni tarif eden art arda birer işareti olarak işlev görür. Böylelikle postmodern söylem tarih, toplum, kültür ve düşüncede anahtar niteliği taşıyan bir dizi değişimi betimleyen dönüşümleştirme terimlerini içerir.
- Olumlayıcı ve şüpheci postmodernistler olarak iki genel eğilimden söz edilir.
- Kötümser, olumsuz ve kasvetli bir değerlendirmede bulunan şüpheci postmodernistler, postmodern çağın parçalanma, çözülme, hastalık, anlamsızlık ve toplumsal kaos çağı, ahlaki parametrelerin bulanık olduğu, hatta hiç olmadığı bir çağ olduğunu ileri sürerler (toplumbilimciler) modernliğin yıkıcı karakteri postmodern çağı, korkunç acımasız, yabancılaştırıcı, ümitsiz ve ikircikli olan her şeyle karakterize edilen radikal aşılma bir belirsizlik çağı kıldığını iddia ederler. Dolayısıyla bu dönemde hiçbir toplumsal ya da siyasi projeye bağlanmaya değmez. Önümüzde nüfus artışı, soykırım, atom felaketi gibi felaketler durmaktadır. mutluluğa, eğlenmeye, parodiye vb. şeylere yer bulursa bile bunlar felaketi bekleyerek geçen dönemi süsleyen geçici,boş anlamsız,eğlenti biçimlerinden ibarettir. Eğer şüphecilerin iddia ettikleri üzere hakikat diye bir şey yoksa o zaman geriye tek kalan şey oyundur, sözcüklerin ve anlamın oyunu'dur.
- Olumlayıcı postmodernistler ise, şüphecilerin eleştirilerine katılmakla birlikte yinede postmodern çağa daha umutlu ve iyimser bakarlar.olumlayıcılar daha çok süreçlere bakma eğilimindedirler.
- Lyotard toplumların postmodern çağa girmeleri ile birlikte bilginin konumunun değiştiğinden söz eder. Bilgi üretme ve edinme biçiminin giderek değişmesi sonucunda, postmodern çağın bilginin satılması için üretildiği ve tüketildiği görülmektedir. Bilgi kendinde bir amaç olmaktan uzaklaşmakta ve artık kullanım değerini kaybetmektedir. Bir bakıma bilginin metalaşması durumu ile karşılaşmaktadır.
- Lyotard, geleceğin toplumuyla ilgili bütüncül tahminler yapmak yerine tek bir noktaya odaklanmayı anlamlı buluyorum, diyor: oda "bilimsel bilginin bir söylem" olduğu noktasıdır.
- Lyotard, öğrenimin de tıpkı para gibi bir değer haline geleceğinden söz eder. Artık ayırım bilgi ve cehalet arasında değil "harcama bilgisi" ile "yatırım bilgisi" arasında yapılacaktır. Diğer bir deyişle,gündelik geçim bilgisiyle bir projenin optimize edilmesi için kullanılan bilgi arasında bir ayırım söz konusu olacaktır.
- Şaylan Lyotard için dilin esnekliğinin çok önemli olduğundan ve buna bağlı olarak nesnel bir anlam yapısının olabilirliğini kuşkuyla karşıladığından bahseder.dolayısıyla Lyotard için bir metnin yazarı tarafından nasıl anlamlandırıldığı çok önemli değildir.asıl önemli olan sorun bu metnin diğerleri yani alıcılar tarafından nasıl anlamlandırıldığıdır.diğer bir ifade ile sorun metnin nasıl iletildiği ve ne tür etkileşmelere yol açtığıdır.
- Lyotard şöyle der, Dil oyunları hakkında şu üç gözlemde bulunmak faydalı olacaktır. BİRİNCİSİ: Bunların kuralları kendi içlerinde meşruluklarını taşımazlar ama açık yada örtük bir anlaşmanın

nesnesidirler İKİNCİSİ : Eğer kurallar yoksa oyun da yoktur. Hatta bir kuralın son derece küçük tadili bile oyunun tabiatını değiştirir. Bir hareket ya da ifade, kuralları tatmin etmiyorsa tanımladıkları oyuna dahil değildirler ÜÇÜNCÜ: Her ifade bir oyundaki hareket olarak düşünülmelidir.

- Lyotard anlatsal ya da öykü anlatan bilgi savlarının geri çekilmesini tartışır. Bilimin dil oyununda, göndericiden söylediğine yönelik kanıt gösterebilmesi,aksi durumda aynı göndergeyle çelişen yada çatışan her bildirim reddetmesi beklenir. Bilimsel kurallar 19.yy biliminin 'doğrulama'20.yy bilimin ise 'yanıtlama'dediği görüşün temelini teşkil ederler. Söz konusu yeniden üretimin gerçekleşmesini olanaklı kılan ise öğretilerdir.

- Lyotard birçok düşünür tarafından eleştirilmesine rağmen, postmodern teorinin en önemli kitaplarından birini yazmış önemli bir düşünürdür. Postmodern Durum kitabı bilginin değişen işlevini göstermede günümüzde de güncelliğini korumaktadır.

- Jameson'a göre postmodernizmin ne olduğunu kavrayabilmenin en emin yolu, onun öncelikle tarihsel yönden düşünmeyi unutmuş bir çağda yaşanan zaman üzerinde tarihselci bir bağlamda düşünmeye yönelik bir çaba şeklinde ele almaktadır.bu durumda post-modernizm seçmiş olduğumuz eğilime bağlı olarak ya derinlerde yatan bastırılmaz tarihsel tarihsel bir dürtüyü 'çarpık biçimde' ifade eder ya da etkili bir biçimde 'bastırır' ve 'saptırır'

- Jameson, postmodernizmi kültürel atmosferdeki kapitalizmin son dönemine bağlı değişimlerden bağımsız olarak ele alamayacağımızı belirtir. bu demektirki; jameson postmodernizmi, kapitalist ekonomik sistemin kültürel oluşumlarıyla açıklamaktadır.

- Jameson'a göre postmodern alan dediğimiz şey kültürel bir ideolojiyi ya da kurgu değil, kapitalizmin küresel ölçekte üçüncü genişleme aşamasıdır. bu aşama coşkulu kapitalizmin kendisidir.Bu aşamada,yeni gerçekliğe ilişkin çok sayıda yaklaşım bulunmaktadır.Bunlardan bir kısmı kültürel ürünleri yeni otantik perspektifler olarak algılarken bir kısmı da gerçekliğin çarpıtılması olarak değerlendirmektedir.

- Jameson'ın postmodernizm teorisi Ernest Mandel'in GEÇ kapitalizm teorisine dayanır.

- Jameson'a göre buradaki 'geç' nitelendirmesinden genel olarak vurgulamak istediği,bir şeylerin değiştiği, dünyanın artık eskisi gibi olmadığı, bir anlamda kesin, ancak modernleşme ve endüstrileşmenin yaşamış olduğu sarsıntılarla karşılaştırılmaz, daha zor algılanan ve daha az dramatik,ancak daha akıcı ve bütünüyle nüfuz etmesi nedeniyle daha kalıcı bir yaşam dönüşümünü yaşadığımız gerçeğidir.

- Jameson postmodernizmi, kapitalist toplumun gelişimindeki bir aşama olarak görmektedir. ona göre bu yeni bir toplumsal düzen olmaktan ziyade bir aşamadır.onun kültür egemen yorumu,hem kültür hem de egemen kültür arasındaki ayrıma vurgu yapması bakımından oldukça önemlidir.

- Jameson yeni kültürel biçimin estetiğini bilişsel haritalama olarak ifade etmektedir.

- Jameson günümüze değin bu şeylerin ikincilleştirdiği ya da merkezden ziyade marjinal olan modernist sanatın önemsiz türden ayırıcı özellikleri haline geldiği ve bunlar kültürel üretimin merkezi ayırıcı özellikleri haline geldiklerinde yeni bir şeyle karşı karşıya olduğumuzdur.

- Jameson'a göre post modernizmin kolayca reddedilmesinin, onun olumlu yönlerinin rahatlıkla övülmesiyle eşdeğer ölçüde olanaksız olduğu bir postmodern kültür içinde yaşıyor olmamızdır. Günümüzde postmodernizme ilişkin ideolojik yargıların, ister istemez, ürettiğimiz yapıtlara olduğu kadar kendimize ilişkin yargıların sorgulanmasına da işaret ettiği düşünülebilir.

- Aydınlanma düşüncesinin en temel ögesi evrensellik'tir.

- Jameson postmodernizmi kapitalist ekonominin kültürel oluşumları bağlamında açıklamaktadır.

- Lyotard'ın büyük anlatı yitiminde "insanı doğru temsil edememesini" kastetmektedir.

- Lyotard'ın postmodern topluma yönelik olarak ileri sürdüğü ana problem Bilginin nasıl

konumlandırıldığıdır.

ÜNİTE 4

- Bauman'ın modernliğin (yada modernitenin) karanlık yüzü olarak gördüğü Holocaust (Yahudilerin topluca öldürülmesi) Avrupa'da II.Dünya Savaşı esnasında Hitler ve kurduğu Alman Nazi Partisi tarafından Yahudilerin gaz odalarında ve konsantrasyon kamplarında topluca öldürülmesi ile sonuçlanan zulmü ve soykırımı anlatmak için kullanılan bir kavramdır.
- Modernliğin Sosyolojisi: isimli kitabında Wagner,modernlik projesinin çok temel iki varsayımına yaslandığını belirtir. Bunlardan ilki 1) toplumsal dünyanın kavranabilir olduğu,2) ikincisi ise şekillendirilebilir olduğu yönündedir.
- Bauman'a göre modernlik 17.yy'da Batı Avrupa'da başlayan Aydınlanma, Kapitalizm ve komünist endüstri toplumunun gelişimini de kapsayan tarihsel bir dönemi tanımlarken, modernizm felsefe, edebiyat ve sanatta, postmodern durumun ilk belirtileri olarak görülebilen entelektüel bir akımdır.
- Modern düşüncenin dünyanın değiştirilebileceği fikriyle birlikte olduğunu ileri süren Bauman (1)toplumsal ve (2) psişik anlamda modernlik ayırımına gider.
- Bauman'ın ifadesiyle modernlik, durmanın imkânsızlığıdır.
- Modern olmak hareket halinde olmaktır. Ancak kişi tıpkı modern olmayı seçmediği gibi, hareketli olmayı da seçmez. Bu durumda kişi, vizyonun güzelliği ve gerçekliğin çirkinliği arasında gidip gelen bir dünyaya atılmakla zaten harekete başlamış olmaktadır. Bauman'a göre, vizyonun güzelliği aynı zamanda gerçekliği çirkin kılan şeydir. Böyle bir dünyada bütün sakinler bir yere yerleşmek için dolaşan göçebelere benzerler. İşte bu köşeyi dönünce yerleşebilecek misafirperver bir yer vardır, olmalıdır,olmak zorundadır.ancak her köşeden sonra bir köşe çıkar; yeni hüsransları ve henüz serpilmemiş yeni ümitleriyle beraber yepyeni bir köşe.
- Bauman'ın modernliğe yönelttiği eleştirilerin temelinde yatan esas nedenlerden biri modernliğin 'farklılığı' bir suç olarak görmesidir. Modernite doğruluk,adalet ve akıl için evrensel olarak uygulanabilir standartlar belirleme ve sınıflandırma yoluyla düzen yaratma faaliyetine girmiş,bu bağlamda göreceliği,belirsizliği ve muğlaklığı bastırmaya çabalamış, farklılığı da bir suç olarak görmüştür.
- Bauman, modern zamanlarda her bir düzen adacığının daha fazla biçimlendirilebilir, daha iyi denetlenebilir ve daha etkin uygulanır hale gelmesinden dolayı tam bir kaosa neden olduğunu ileri sürmektedir. Bundan dolayı da bauman, kaosa karşı mücadelenin görünür bir sonuca ulaşmaksızın sürüp gideceği görüşündedir. Çünkü ona göre ele geçirilip zapt edilecek kaos sorunu çözmeyecek yeni sorunların yaratılmasına neden olacaktır.
- Bauman'ın yaşam hikayesinde onun modernliğe,modern kültüre yönelttiği eleştirilerin arkasında kendi yaşam öyküsü de yatmaktadır. Yahudi bir ailenin çocuğu olan Bauman, Yahudilere uygulanan soykırımın tarihin akışında basit bir olay olmadığını,modernlikle önemli bir bağlantısının olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre modernlik,soykırımın yeterli sebebi olmasada gerekli koşuldur. Bauman'ı bu düşünceye sevk eden temel neden Holocaust'un,toplumsal gelişmesini tamamlayamamış, daha doğrusu modernleşmemiş toplumlardan birinde değil de modernliğin en üst aşamasını yaşayan Avrupa'daki bir toplumda gerçekleşmiş olmasıdır.
- Bauman,modern soykırımı,modern kültür gibi,genelde bir bahçivanlık işi gibi ele almaktadır. Dolayısıyla modern soykırım,topluma bir bahçe gibi yaklaşanların yapması gereken bir çok şeyden

yalnızca biridir. Bahçe tasarımı yabancı otlarını belirlediğine göre bahçe olan her yerde yabancı ot da olacaktır. Ancak modern bahçe kültürü anlayışına göre bu yabancı otlardan arındırma yıkıcı değil, yapıcı bir etkinlik olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla kusursuz bir bahçenin yapılması ve korunması işinde bir araya gelen diğer etkinliklerden tür olarak farklı değildir.

- Bauman için ırkçılık modern bir üründür. Modern bilim, teknoloji ve devlet gücünün modern biçimleri tarafından üretilir. Modernlik ırkçılığı olanaklı kılmakla kalmaz onun için bir talepte yaratır.

- Postmodernlik illa da modernliğin reddi, itibarsızlaştırılması yada sona erdirilmesi değildir. Postmodernlik, kendi kendisine, durumuna ve geçmişte yaptıklarına daha derinlemesine, dikkatle ve sağduyuyla bakan, gördüklerini tamamen sevmeyen ve değişme gereksinimi hisseden modernlikten başka bir şey değil değildir. Postmodernlik, rüştüne ermiş modernliktir: kendisine içerden değilde dışarıdan bakan, kazanç ve kayıplarının tam bir hesabını yapan, kendisinin psikanalistliğini yapan, daha önce asla dile getiremediği niyetlerini keşfeden, bunların birbirlerini iptal eden, çelişkili niyetler olduğunu gören bir modernlik. Postmodernlik, kendi imkansızlığını kabul eden modernliktir: kendini gözetleyici bir modernlik; bir zamanlar bilinçsizce yaptığı şeyleri bilinçli biçimde terk eden modernliktir.

- Bauman, akademik düzeyde post modernitenin önemli düşünürlerinden biri olarak kabul edilmektedir. örneğin Dennis Smith, Zygmunt Bauman'ı postmodernizmin en etkili düşünürlerinden biri olarak gördüğünü belirtmekle kalmamış, onu post modernitenin peygamberi olarak ilan etmiştir.

- Postmodern olarak adlandırılan durumda ortaya çıkan manzaranın hiç kuşkusuz, net sınırlar, berrak ayrılımlar ve saf tözler bağlamında modernliğin yaşadığı deneyimlerin sonucu olduğunu ileri süren Bauman'a göre, postmodern farklılık ve olumsuzluk coşkusu, modern tek tiplilik ve keskinlik hülyasının tahtına oturmuş değildir. Dahası bunu asla başaramayacaktır. Çünkü bunu yapabilecek veya başarabilecek bir kapasiteye sahip değildir. Bauman'a göre, postmodern zihniyet ve pratik, doğası gereği, hiçbir şeyin yerine geçemez, hiçbir şeyi eleyemez, hatta hiçbir şeyi marjinalleştiremez. Bauman postmodernliğin müphem, çok sonuçlu birden fazla opsiyonu mümkün kılan, geleceğin doğrusal bir değişim yaşayamayacağına işaret eden, insani durumla yaşamaya mahkum olmasını postmodernliğin kazançları ve aynı zamanda kayıpları olarak değerlendirir. Bu nedenden dolayı postmodernliğe güç ve cazibe katan her şey, aynı zamanda da onun zayıflık ve savunmasızlığının kaynağı olarak görülmektedir.

- Bauman, postmodern durumu, modern zamanların büyük oyununu pek çok küçük ve yeterince eşgüdümlememiş bütün oyunların kurallarını bozan ve her kurallar kümesinin hayat süresini keskin biçimde kısaltan oyunlara böldüğünü ileri sürmektedir.

- 1998 yılında 'postmodern etik' adıyla çevrilen kitabında Bauman, postmodern zihnin farkında olduğu şeyin, insani ve toplumsal yaşamda iyi çözümleri olmayan sorunların, ortadan kaldırılmayan kuşkuvarın, aklın dikte ettiği reçetelerle tedavi etmek şöyle dursun yatıştırılmayan manevi acıların varlığının olduğunu ileri sürmektedir.

- Bauman, postmodern yaşamda insanların hayat başarısını yeni alışkanlıkları çabucak edinmelerinden çok eski alışkanlıklarından kurtulabilme hızlarına bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Dolayısıyla kazanılan alışkanlık türü, alışkanlıklar olmaksızın yaşama alışkanlığıdır. Engelleyici sinsi kısıtlamaların ve sınırların yokluğuna genellikle özgürlük denildiğini belirten Bauman, postmodern dünyanın sakinleri olarak çoğumuzun, bu anlamda, atalarımız kadar özgür olmayı ancak rüyada görebileceğimizi ileri sürer

- Bauman'a göre, modernlik kaçınılmaz bir şekilde baskı hiyerarşileri kurmuş, onları meşrulaştırmış

ayrıca muğlâklığı bastırmaya yol açmıştır. Birden fazla kategoriye yerleştirilebilecek ya da modernliğin düzenleyici ilkelerinin çatlakları arasında kalan sosyal gruplar asimilasyonist yaklaşımlara yada zulme ve yok edilmeye maruz bırakılmıştır. Bauman'ın ortaya koyduğu şey, postmodern literatürde ortak olan bütünlük ya da bütünlükçülük eleştirisinin tipik örneğidir. Bu toplumsal yaşamı bir bütün olarak ele geçirme, başka bir deyişle toplumsal yaşamı tutarlı tek bir entelektüel ve yönetsel sisteme göndermede bulunur.

- Bauman, postmodern koşullar altında bireylerin esas olarak tüketici/oyuncu olarak inşa edildiklerini ileri sürmektedir. Bauman'a göre, tüketiciler ve oyuncuların hepsinin ya da çoğunun icra etmeleri istenen ve bunların icrası için eğitildikleri roller, kendi aralarında, bireylerin oluşumuna hizmet eden değerlendirmenin ana kalıplarını ve kriterlerini de sağlamaktadır. Postmodern koşullar içerisinde bu şekilde yaratılan bireyler ise şu özelliklere sahip olmaktadır.

- Bauman'a göre modernitenin hoşnutsuzlukları, bireysel mutluluk arayışında çok az bir özgürlüğe tahammül edebilen bir güvenlik anlayışından kaynaklanırken postmodernitenin hoşnutsuzlukları ise çok az bireysel güvenliğe izin veren bir haz arama özgürlüğünden kaynaklanmaktadır.

- Bauman'a göre, günümüzde teknoloji gelişmelere bağlı olarak zaman ve mesafenin eski anlamını yitirmesi, homojenleştirme yerine kutuplaşma eğilimi taşımaktadır. Merkezinde hareket özgürlüğü yatan günümüz kutuplaşması çok boyutludur; yeni merkez, zenginle fakir, göçebeyle yerleşik, normalle anormal ya da yasayı ihlal edenler arasındaki çağlar süren ayrımları örtbas etmiştir.

- Bauman, küreselleşme sürecine yönelik değerlendirmesini yaparken küreselleşme sürecinin iki yönlü algılamasına dikkat çekmektedir. Bazılarına göre, 'küreselleşmenin' onsuz mutlu olamayacağımız şey; bazılarına göre ise mutsuzluğun nedeni olarak görüldüğünü belirtmektedir. Ancak herkesin birleştiği nokta küreselleşmenin dünyanın kaçamayacağı kaderi, geri dönüşü olmayan bir süreç olduğu yönündedir.

- Küreselleşme sürecinin olumlu tarafları yanında olumsuz yönlerini de dikkate alan Bauman, küreselleşme sürecinin herkesin hem fikir olduğu varsayılan etkilerinin aslında tümüyle birleştirici olmadığını belirtir. Bauman'a göre, küreselleşme birleştirdiği kadar bölmektedir de. Bauman, yerkürenin tek tipliliğini artıran nedenlerle bölen nedenlerin özdeş olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre iş ve finans dünyasının ve bilgi akışının yerküre çapında ortaya çıkışının yanı sıra, bir 'yerelleşme' mekan sabitleme sürecide işlemektedir. Dolayısıyla Bauman'a göre, bazıları için küreselleşme olarak görülen şey başkaları için yerelleşme anlamına geliyor; bazıları için yeni bir özgürlüğün emaresi olan şey başkalarının üzerine davetsiz ve kötü bir kader olarak çullanıyor. Örneğin : Sovyetler Birliğinin ve Yugoslavya'nın dağılmasıyla yeni ulus-devletlerin özgürlüklerini ilan etmeleri küreselleşme sürecinin onlar tarafından olumlu olarak değerlendirilmesine ;ulus- devlet yapılarının ve milli kültürlerin birtakım küreselleştirici güçlerin olumsuz etkisine maruz kalması ise bu etkiye maruz kalanlarca küreselleşme sürecinin olumsuz olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır.

- Holocaust, Yahudilerin topluca öldürülüşünü anlatmak için kullanılan bir kavramdır.

- Zygmunt Bauman'a göre küreselleşme fikrinden çıkan en derin anlam dünya meselelerinin belirsiz, kuralsız ve kendi başına buyruk bir doğasının olmasıdır.

- Zygmunt Bauman 17 yüzyılda ortaya çıktığını ifade ettiği modernliğin kültür anlayışını bahçe kültürüne benzeterek açıklamıştır.

ÜNİTE 5

**JEAN BAULDRİLLARD=kitle iletişim araçları ve tüketim üzerine 20yy' .IN en önemli

düşünürlerinden."simulakrlar ve simülasyon"kitabı (matrix filmine konu olmuştur)

-kendisini postmodern olarak tanımlamaz ancak postmodernizm diyince akla ilk gelen isimlerden biridir.

-ona göre;biz hayatın tv içinde ve tv nin hayat içinde kaybolduğu bir çağda yaşıyoruz.

-günümüz toplumlarının medyanın bir aynası olmaktan çıktığını ,ve gerçekliğin bizzat "gerçeklik" haline geldiği bir " hiper gerçeklik"içinde yaşadığımızı ifade eder.

-medyanın hiçbir geçmişinin ,tarihinin olmadığı ,medyanın tarihi yeniden yarattığı ,hiçbir geleceğin,anlamın bulunmadığı açıklamaları, postmodernistlerin en radikal ve terbiyesiz olanı olarak elestriilmesine neden olmuştur.

-sosyal bilimcilerin statükocu olduklarını ileri sürmektedir.eleştirel bir bakış açısına sahip olduğunu belirtir.

-modernleşmenin sosyal bilimi olan sosyolojinin ,toplumsal,sınıf,kitle ,güc,statü,kurum gibi kavramların içini boşalttığını belirterek,bu kavramların anlam zedelenmesine uğrayarak ,içe patladığını(implosion)belirtir

-günümüzde sosyologlarında ,eleştirel gücünü yitirdiğini ,sosyolojinin pozitivist metod anlayışını eleştirerek,rakamlarla sosyal gerçekliklerin açıklanamayacağını ifade eder.

-sosyologlara önemli çağırısı;ileri kapitalist toplumlarda sosyologların eleştirel bakış açısına sahip olmaları gerektirğidir.

-eleştirel yaklaşımını ;SİMGESEL DEĞİŞ TOKUŞ VE ÖLÜM"adlı eserinde yapmaktadır.(batı toplumlarının ulaştıkları uygarlık düzeyinin ulaşılabilir en üst aşama olarak nitelendirilmemesi gerektiğini ,aksine bir başarısızlığın simgesi olarak yorumlanabileceğini kitabında ifade eder)

-teorisi ,temsil,gösterge ve gerçekli arasındaki eşdeğerlik ilkesinden kaynaklanır/(göstergelerin gerçekliği özelliiklede sosyal gerçekliği temsil etmesi mümkündür)

-kültürü;yerleşik ve metalaşmış olarak kavramsallastırır.

*yerleşik kültür:(grounded).sembolik alışverişin gerçekleştirdiği bir zemin. geleneksel sosyal grup üyeleri bu kültür tarafından çevrelenmiştir.yüzyüze etkileşimden doğar.insanlar ahlaki aktörlerdir.

*metalaşmış kültür:ABD gibi bir toplumda kültürün büyük bir bölümü ,kapalistler ,reklam ajansları ve kitle iletişim araçları tarafından üretilmekte ve dönüşüme uğratılmaktadır.postmodern kültür üyeleri bu gruba girer .aktörleri tüketicidirler .

*yerleşik yada temsil eden kültür fükürüyle baulrillard 'ın incelediği göstergenin 4 hali,

-1.aşama;modern öncesi toplumlarda ortaya çıkar ,bütün iletişimsel eylemler ,ifade , hediye verme,ritüeller,alışverişler vb dahil- sosyaş gerçekliğe doğrudan bağlıdır ve onu ifade etmektedir. sembolik alışverişin doğum yeri burası olmuştur.

-2.aşama;doğrudan sembolik ilişkiden uzaklaşmayı ifade eder.

-3.aşama;endüstri devrimiyle başlamıştır.tüketim malaları görülmedik kadar çoğalmış,örtülü ödeneğin miktarı artmıştır.(malların statü ve güç sembolleri olarak tüketimini görebiliriz T.VEBLEN bunu;GÖSTERİŞÇİ TÜKETİM olarak adlandırır.tüketimin tamamının olmasada büyük bölümünün gösterge değerine göre yapıldığı en çok dikkat çekilen noktadır.

4.aşama;2.dünya savaşından kısa bir süre sonra başlamıştır günümüze kadar gelir.endüstiri sonrası toplumlarda ortaya çıkar.bu toplumlarda teknoloji ve kitle iletişim araçlarının sürekli yaygınlaşması gelişmesi belirleyicidir.

-bouldrillard 'a göre günümüz toplumu olarak nitelenen postmodernite herşeyin ölümüne işaret eder.(işçiliğin,üretimin,güste

rge /gösterilen diyalektiğin ,değişim değeri/kullanım değeri diyalektiğinin sonudur)

-göstergelerin herhangi bir gerçeklikle ilişkisinin olmadığını saf simulakrum'u olduğunu belirtir.

-tüketim toplumu;Baudrillard' a göre; tüketim toplumu bir bolluk ve çokluk toplumdur .herşey tüketilmek üzere vardır.üretilen nesne lere sırf tüketilmiş ve üretilmiş olduklarından kutsallık atfedilir.bu anlamda büyüme bolluktur, bolluk ise dmeokrasidir,seçme özgürlüğüdür.

bu durum tamamen bir yanılsama , bir simülakrdir.(descartes in ünlü düşünüyorum öyleyse varım düşüncesini baudrillard "tüketiyorum öyleyse varım olarak uyarlamıştır).herşeyin tüketim nesnesine dönüştüğü bir toplumdur.

--malın kullanım değeri bize,fayda sağlarnasını,değişim değeri,alışveriş üzerindne ticaret değerini, gösterge değeri ise bireyin nesne leri tükettikce kendisine sağladığı prestij ile ilgilidir.

SİMULASYON /SİMULAKRLAR

baudrillard simulasyon kavramını ,bir köken yada bir gerçeklikten yoksun gerçekliğin modeller aracılığıyla yeniden türetilmesi anlamında kullanır.

simüle etmek -mış gibi yapmak değildir ,brebir gerçeğin yeniden üretilmesidir.

-simülakra ;taklit gösteris ,kod oalrak adlandırılır.

gerçeğin benzeri taklidi anlamına gelir.gönderen den yoksun ,nerede başlayıp nedere bittiği bilinmeyen ,gerçeğin değil yalnızca kendi kendinin yerine gecebilen bir şey olarak tanımlanır.

*gizlemek(dissimüler)sahip olunan seye sahip değilmiş gibi yapmak.varlığa şu anda burada bulunmaya gönderme yapar.

*simüle etmek yokluğa şuanda burada bulunmamaya gönderme yapar.sahip olunmayan seye sahipmiş gibi yapmak .ör.hastaymış gibi yapan bir kişi yatağa uzanıp etrafındakileri hasta olduğuna inandırmaya çalışırken bir hastalığı simüle eden kişide hastalığın semptomlarını göremek mümkündür.(baudrillard'ın deyimi ile , "deliyi bu kadar iyi taklit eden biri heralde gerçekten delidir).

**anlam zedelenmesi:modernitenin anlamı derinlerdedir, onu çekip almak gereklidir.postmodern çağda herşey anlamını yitirmiş ve medya tarafından yeniden anlamlandırılır hale gelmiştir. postmodernizm boşluk ve acıya verilen yanıt olarak nitelendirilir .kavramları gerçeği açıklamada yetersiz kalır içe patlar (implosion)modern toplumda metalasma mekanisasyon ve teknoloji gibi alanlarda dışa doğru patlama (explasion)söz konusudur.

*kitle ve sessiz çoğunluk;Kitle ,bütün gönderen sistemlerinin ,ayaykta duramayan anlamların ,olanaksız tarihin kara kutusu.toplumsalla ilgili herşey yitirildiğinde geriye kalan artıktır. toplumsala ait olmadığı gibi ,yansıtmaktan acızdır toplumsal anonimleşerek kitleleri meydana geirmiştir.dolayısıyla kitle simülasyon ve simülakr ların tüketicisidir.tükeettikçe uyumsuzlaşma sessiz çoğunluğa dönüşmektedir.

-baudrillard 'ın,kitle sessizliğinin bir patlamayada açık olduğunu ,ve belli bir anlamda umut olduğu beklentisi vardır.iktidarların kitler üzerinde güçlü bir simulasyon etkisinin bulunmasına rağmen kitlenind eters simülasyon uygulayarak ,iktidarı çökertme gücüne sahip olduğunu vurgular.

ÜNİTE 6

POST-YAPISALCILIK;

*İnsan olma , dünya ve anlamları oluşturma ve bunları yeniden üretme ilişkileri arasındaki süreçleri irdeleyen bir yaklaşım olarak tanımlanır.yirmi beşinci yy'ın son çeyreğinde fransa'da ,özellikle LOUIS ALTHUSSER,R.BARTHES,J.BAUDRİLLARD,P.BOURDİEU,J.DERRİDA,M.FOU CAULT,J.F.LYOTARD'IN çalışmalarıyla ortaya koyulmuş ve dünyaya yayılmıştır.

*bu yaklaşım 2 temel kolda değerlendirilir.

--1.dil ve litaratür bağlamında ele alınır.

--2.felsefe ve sosyal bilimler bağlamında ele alınır.

*sassure 'ün temellerini attığı yapısalci dilbilim e karşı eleştiri niteliğindedir.

*yapısalcılıkla pek çok ortak özelliğe sahip olması nedeniyle,litaratürde kimi zaman "yeni yapısalcılık"olarak adlandırılır.

*post-yapısalcılığı ,postmodernizmin teorik temelleri olarak tanımlamak mümkündür.

*postmodernizm ne olduğu konusunda genel kabul gören görüş bulunmamla birlikte ne olmadığı az çok bellidir.

Postmodernizm konusundaki görüşler

-habermas gibi düşünürler ;modernizmin bir devamı olarak görür.

-facaout ,derrida ,baudrillard ;yapısalcılıktan eklenmiş olsalarda ,yapısalcılıktan kopuş olduğunu ileri sürerler.

--f.jameson-z.bauman ve d.harvey ;tamamen yeniden yapılanma olarak değerlendirirler.

--s.crook ve j.pakulski;süre giden sürecin yeni bir aşaması yeni ortaya çıkan eğilimler olarak görürler.

*crook ve arkadaşları bu döneme ilişkin temel eğilimleri;

--sosyal parçalanma(fragmen tation), farklılaşma (differentiation),çoğulculuk(pluralism),eklektizm(eclectic ism),senkretizm(syncretism)ve genelde tüm değerlerde artan bir liberallesme olarak ortaya koyaktadır.

*çoğulculuk=genel olarak farklı perspektifler açısından yaklaşmayı öngörür ve pek çok alanda kullanılır.ör;kültürel çoğunluk ,politik çoğunluk.dini ekonomik ve felsefi alanlarda da yer bulan yaklaşımdır.

*eklektizm=olgulara yaklaşımda tek bir paradigma yerine farklı fikirlerin ,teorilerin birlikte ele alınması gerektiğini ileri süren kavramsal bir modeldir.

*senkretizm= birbirinin zıttı ,çelişkili olguların,uzaklaştırılarak birleştirilmesi anlamında daha çok felsefe ve din de kullanılan kavramdır.(dinsel metin yada varsayımlarda ,bilimsel içerik aramak gibi)

*post yapısalci düşünce akımının ortaya çıktığı(1960)dönem ,fransada işçi ve öğrencilerin devlete karşı yoğun olarak vuku bulduğu ,politik kargasa dönemidir.bu açıdan feminizm ,nihilizm ,anarşizm gibi alternatif felsefelere ilginin arttığı dönemdir.

*foucault "subjugated knowledges"(tutsak bilgiler)=batı felsefesi ve kültürünün eleştirisi niteliğindedir.

-bu kavramla kastedilen ;1.formal organizasyonlar içinde gömülü olan veya maskelenmiş tarihsel içerikler.

2.diskalifiye edilmiş olan ,bilgi serileri.

*yapısalcılık ile post yapısalcılık arasındaki en temel farklardan biri tarihe bakış açılarıdır.

*foucault yaşamı ;2 boyutta ele alınır 1.standart kalıplar içindeki kişisel yaşam tarihi.2.kendine özgü sıradışı yaşam biçimi(gutting 2005)

-ünlü bir taşra ailesinin oğludur .prestijli bir okul olan ecole normale superieure 'nın parlak bir öğrencisiydi.

yaşam biçimi felsefenin bir uygulama alanı gibdir.

-1966 da yayınlanan kitabı les monts et les choses ,ülkemizde kelimeler ve şeyler olarak yayınlanmıştır.politik katılımcı ve eylemcidir.

gizemli (belli özel gruplar için olan)çalışmalarını pek çok tirana karsu durmak için yapmıştır.

anti-psikiyatri hareketinin ,hapishane reformunun ,eşcinsel özgürlüklerinin etkili bir kahramanıdır.

*foucault yapısalcılara şu noktalarda karşı çıkmaktadır.

-tüm insanlığı açıklayabilecek kesinleşmiş belli bir yapıları yok.

-bir durumu söylemin dışına çıkıp objektif olarak araştırmak mümkün değildir.

-insanlar aklın bir ölçüde tek biçimli mantığına göre davranmazlar aksine irrasyonel nedenlere bağlı hareket ederler.

-insanların çelişkili davranmaları. bilinç dışı olabileceği gibi toplumsal koşullara bağlı olabilir.

*FOUCAULT 'UN İKTİDAR KAVRAMLARI

onun en önemli çalışmaları söylem ile iktidar ve kontrol mekanizmaları üzerine yaptıklarıdır.

*hapishanenin doğuşu ve kliniğin doğuşu başlıklı çalışmalarında iktidar teknolojileri terimi ile ifade ettiği iktidar biçimlerini tarihsel bakış açısıyla irdeler.

***mutlak iktidar;feodal ve monarsik sistemlerde tebarı üzerinde sınırsız olarak kullanılan iktidardır.

***disipline edici iktidar;18.19 yy da gelişmeye başlayan bireylerin davranışlarını düzenleyen kontrol ve gözetim teknikleri geliştiren iktidar.

***bio iktidar;modern çağda ortaya çıkan söylemler aracılığı ile doğrudan insan bedenini kontrol altına alan iktidardır.

*bilgi söylemler aracılığıyla üretilir ve iktidarın kendisidir.

*J.DERRİDA

-Feyerabend 'in anarşik karşı çıkışını sistematik hale getirmesi nedeniyle ,feslefenin bozguncusu olarak anılır.

-hem modernizmin hemde postmodern toplum bilgisi oluşturma sorununa eğilir .bilginin amacını n doğru temsil olduğu ileri sürer.metni öne çıkarır.yapı sökülme tekniği kullanır ve bu tekniğinin 2 anahtar noktası bulunur;

-1 sistemlere ve yapılar odaklanır.

-2.sinde yapının kaynağına yönelir.

-batı düşüncesini ben merkezli olması nedeniyle eleştirir.ona göre dilin ebli merkezi yoktur daima değişirhareketlidir dolayısıyla anlam daima belirsiz çoklu ve geçicidir.

**derrida nın kullandığı temel kavramlar ;

*iz kavramı;yazarın farkında olmadan metnin üzerinde bıraktığı göstergeler.

*fark ve erteleme;anlamın bağlamı içinde hem gösterilenin gördüğü fonksiyona hemde bilişsel semamızdaki onun imajlarına göndemre yaptığı ndan dolayı sürekli değişimi "erteleme"

sürekli bir ötelenmenin varlığını ifade eder.anamlar istikrarsızdır bunun dışı vurumu "fark " söylemlerimizin bireyler arasında istikrarlı bir anlam iletme aracı olmaktan uzaktır.

*silme;yapısöküm tekniğiyle yapılan metinlerde herhangi bir terimin anlamının bizim için net olmadığını ifade etmek için üstünü çizerek metinde bırakmak.

---yapısökümün temel varsayımları -

-dil, anlam tutarsızlıklarının ve kaymalarının silinmez izlerini taşır ve bu çelişki karşısında hiç bir analiz yönetiminin üstünlüğü olamaz.bu nedenle yorum analizden çok bir tür oyunu andıran serbest bir alandır.

7.ÜNİTE

*POSTMARKSİZM

-Postmarksizmin kuram olarak ortaya çıkışı, Laklou ve Mouffe 'un birlikte yazdığı kitabı (1985)"hegomonya ve sosyalist strateji:radikal demokratik bir politikaya doğru"adlı eser sayesinde olmuştur.

-postmarksizm kurucuları olan laclau ve mouffe postyapısalcı ve post modernist düşüncelerin ışığında ,marksist siyasal düşünce geleneğini yeniden değerlendirmişlerdir ve marsksizmin siyaset ve toplumsal değişme konularındaki bazı temel ilkelerini ters yüz etmişlerdir.

-Laclau ve mouffe 'a göre; birey yalnızca emek gücü satıcısı değil ,pek çok toplumsal ilişki yoluyla sermayeye bağımlı hale gelmiştir. kapitalist üretim ilişkilerinin heryere nüfuz edişi toplumsal yaşamın metalaşmasına yol açmaktadır.

-postmarksizm kurucusu sayılan laclau ve mouffe ;günümüzde yaşanan kapitalist gelişmeler sonucunda ortaya çıkan küreselleşme ,bürokratikleşme,homojenleşme ve toplumsal hayatın metalasması süreçlerinin "yeni toplumsal hareketleri" ortaya çıkardığını öne sürmektedir

-postmarksizm ,marksizmin sınıfa ve özellikle işçi sınıfına toplumsal değişim siyasetinde otomatik olarak ayrıcalık tanıyan sınıf temelli anlayışını reddetmektedir.

-postmarksizm temel varsayımları

*günümüzde kapitalist toplumsal düzenin dayandığı özgül ilişki biçimi sermaye ve emek arasında olduğu söylenen çelişki ve sömuru ilişkilerinin yerini devlet ve sivil toplum almıştır bu nedenle artık günümüzde ,sınıf kavramı yerini vatandaş, azınlıklar ,farklı kimlikler özne konumları , ötekiler almıştır.

-ideoloji ve politika kategorileri ekonomi ve sınıfsal ilişkilerden ayrı ve bağımsız kategorilerdir. ideolojik ve politik çıkarlar ancak söyleme yoluyla kurulabilir.

-siyaset hegemonik pratiklere yönelen bir söylem sürecidir,herhangi bir sınıfın maddi çıkarları üzerinden biçimlendirilemez.

-yeni toplumsal hareketler radikal demokratik siyasetin yeni özneleri durumuna gelmiştir bunun için işçi sınıfının devrimci bir rolü olduğu fikri terkedeilmidir.

*postmarksist anlayışın temel ilke ve önerileri;(özellikle marksizme karşı)

-1her türlü evrenselcilik,zorunluluk ve nesnel çıkar yadsınarak yerine tikel ve olumsal olanın kabul edilmesi.

-2ekonomik belirleme yerine söylemin kurucu özelliği ve siyasetin özerkliğinin kabulü.

-3işçi sınıfının önderliğinde bir sosyalist devrim yerine ,birbirine benzemeyen özne konumunları aracılığıyla kurulan radikal bir demokrasi fikri.

*işçi sınıfı kapitalizmle mücadelede ekonomik konumu nedeniyle ayrıcalıklı bir yere sahip değildir.konumları tıpkı diğer özne konumları gibi hegemonik eklemlenme sürecinde konjektürel olarak oluşmaktadır.özne konumları(feministler eşcinseller,çevreciler ,öğrenciler ,etnik azınlıklar vb).

*klasik liberalizme ve marksizme bir alternatif olarak sunulan postmarksizm ,radikal demokrasi projensini solun yeni paradigması olarak görmektedir.

*postmarksizme göre siyasal ve ekonomik çıkarlar maddi pratikten türemezler ,söylemsel pratikler yoluyla oluşturulurlar.(söylemsel pratikler politika yapmanın temel araçlarıdır).

*söyleme dayalı ve söylem dışı diye bir ayrım yoktur, toplumsal ilişkiler çelişkiler dahil hersey söyleme dayalı olarak oluşturulur.

*bütün işçi sınıfı ve özne konumlarının söylemsel karakterde olduğu idda edilmektedir.

*postmarksizme göre toplumsal olan hersey söylemseldir.

* laclou ve mouffe söylem konusunda derridada oldukça etkilenmiştir.

*laclou ve mouffe için toplumsal yada farklılıklar alanı ,sabitleyici tek bir ilkenin yokluğunda oluşur.

HEGEMONYA

-marksizmin hegemonya anlayışı sınıf indirgemci ve merkezcidir.her toplumsal oluşumda tek bir hegemonik merkez vardır.(temel sınıfları olan burjuvazi ve işçi sınıfı yegane hegemoniköznelerdir).

-gramscinin hegemonya kavramı kimliğin nasıl kurduğunu açıklmaktadır.

-lenin hegemonya kavramı sınıflararası yapılan ittifak içinde işçi sınıfının önderlik etiği bir siyasal eylemdir.

-laclou ve mouffe lenin 'in hegemonyasını eleştirmektedir.(baskıcı ve olumsuz eğlemler barındırmakta

)

-laClau ve mouffe un hegemonya anlayısı;

*sınıf indirgemeci değildir.(sınıf indirgemeci olmayan hegemonya kavramı)

*temel sınıflara bağlı değildir.

*toplumsal formasyonda gelişen çeşitli hareketlere ve mücedalelere bağlı düşünmeye ,toplumsal formasyonuda bu anlamada tek merkezli değil çok merkezli acık tarihselliğe göre değişebilir,bir bütünsellik yaratmayan biçimde kurgulanmaktadır.

-hegomanya marksist anlamda;basitçe sınıfların bir sınıfın (işçi sınıfı)öndrlüğünde biraraya gelmesi değil ,karmaşık mücadelelerini birbirne bağlayan bir eklemleme sürecidir.

-laclau ve mouffe hegemonya kavramıyla ilişkili olarak bellisöylemsel pratiklerle farklı özne konumlarının birbirlerine eklemenebileceğini idda etmektedir.

-hegemonik bir eklemlemenin 2 kosulu ;-1)antagonist güçlerin varlığı 2)bunalrı ayıran sınırların kararsızlığıdır.

-gramsicinin hegemonya kavramı "radikalleştirmeyi" hedeflemektedir.2 yeni ve temel yer değiştirme yapmıştır.1)ideolojinin maddi bir emeli olduğu bu nedenle kolayca üst yapısal olarak yorumlanamayacağı.

2)politik öznelerin artık sınıflar değil "karmaşık kolektif iradeler"oldugudur.

-gramsiciden söz ederken sık sık başvurulan "tarihsel blok",toplumsal süreçler şeklinde birleşmiş çeşitli müttefiklerle biraraya gelmiş hakim bir sınıfın hegemonyasına dayanmaktadır.

YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER

-Feminist hareketi brıs hareketi ,nükleer karsıtı hareketi ,azınlık hareketlerini ifade etmek amacıyla kullanılır.

-yeniliğini sağlayan esas unsur ;bu hareketlerin temelide sınıf perspektifi değil ,bireysel,tekil,belirsiz ve çoğul kimliklerin bulunmasıdır.

-hedefi ;ağırlıklı olarak ,kültür ,özerklik ,kimlik ve iyi yaşam meselelerini merkeze almaktır.

-yeni toplumsal hareketler radikal demokrasinin uygulanma alanları olarak görülmektedir.

-laclau ve mouffeye göre yeni toplumsal hareketlerin iktidarı ele geçirmek gibi bir amaçları yoktur.

****RADİKAL DEMOKRASİ**

-Liberal demokrasiyi reddetmek yerine ,onu çoğulcu bir demokrasi doğrultusunda genişletmek ve derinleştirme siyasetidir.

-politik alanların ve öznelerin çoğullaştığını ,bu çoğullaşmanın indirgenemez bir karektere sahip olduğunu idda eden ,bireymerkezli hakları temel alan ,evrensellik ilkesini tanımayan,hegemonik bir tasarıdır.

-liberalizm ve marksizme bir alternatif olarak sunulmuştur.

***AGONİSTİK DEMOKRASİ**

-Kamusal alandaki ilişkileri kimlik ve fark temelinde kurarak,bir konsessüse varmak yerine,çatışmacı bir kimlik siyaseti geliştirme gerekliliğine vurgu yapar.

-kimlik siyasetş üzerine inşa edilmektedir.

-asıl unsuru ve temeli çatışmadır.bu çatışan çıkarlar arasında demokratik bir eş değerliliğin yaratılabilmesi ,"farklı grupların kimliklerini dönüştürerek yeni bir ortakduyunun "geliştirilebilmesiyle olanaklıdır.

POSTMARKSİZME YÖNELTİLEN TEMEL ELEŞTİRİLER

-Laclau ve mouffe önerdikleri hegemonik eklemleme formasyonunun neye dayanarak ,nasıl hangi araçlarla ,oluşturduğuna dair ayrıntılı bir analiz yapmadıkları için eleştirilmiştir.

-hegemonya ve eklemleme süreçlerini muğlak bırakmaları nedeniyle eleştirilmiştir.

- herşeyi söylemin etrafında anlamaya çalışması nedeniyle eleştirilmiştir.
- postmarksistlerin söylemi tarih dışı ,kuşatıcı ve herşeyin kurucusu bir kategori varsayımlarında özcü bir yaklaşım olarak eleştirilmektedir.
- yapmaya yönelebilir.

8.ÜNİTE

DÜNYA SİSTEMİ KURAMI I WALLERSTEİN 'IN GENEL YAKLAŞIMI

- Dünya tarihi ile ilgili 14 dile çevrilen başta sosyoloji olamk üzere ,politika ,ekonomi ,tarih ,antropoloji ,coğrafya ,karşılaştırmalı edebiyat alanında büyük öneme sahip eseri "modern dünya sistemi"toplumsal değişme konusunda sosyal bilimler konusunda en önemli yaklaşımlardan biridir.
- Wallerstein'e göre; 16.yy batı avrupada ortaya çıkan kapitalizm, sürekli bir sermaye birikimi arayışı ile dünya çapında yayılmış ,kendine has bir iş bölümü olan bir dünya ekonomisi yaratmıştır.bu dünya ekonomisi ,merkez ,çevre,yarı çevre arasında eşit olmayan ve hiyerarşik iş bölümü ile varlığını sürdürmektedir.
- kapitalist dünya ekonomisinin en temel özelliği;sürekli kar elde edilmesini ve sermaye birikimini sağlamasıdır.
- wallerstein günümüzde kapitalizmin bir durgunluk döneminde olduğunu iddia eder ve küreselleşme sürecini bir geçiş olarak ele almaktadır.

WALLESTEİN SOSYAL BİLİM ANLAYIŞI

- "Bir geçiş çağında entellektüeller" çalışmasında "iki kültür" olarak da adlandırıldığı bilimsel bilgi ve felsefi/beşeri bilgi ayrımının aslında modern dünya sisteminin ideolojik çerçevesine uygun olarak icad edilen bir kavram olduğunu belirtir.
- modern dünya sisteminin beklenen çöküşü ile birlikte iki kültür kavramsallaştırması da ortadan kalkacaktır.
- *wallerstein entellektüel gelişiminde; 1.karl marx 2.j.schumpeter ve k.polanyi 3.f.braudel(Annales Okulu) olmak üzere 3 entellektüel kökenden beslendiğini belirtir.
- *braudel ;Annales Okulu;1920 lerde kurulmuştur.olay yada vaka merkezli çalışmaların yerine tarihsel yapıların uzun dönemde yapılanması yaklaşımını getirerek tarih alanında yapılan çalışmaları tamıyla değiştirmiştir.
- braudel;uzun dönem longue duree ;değişimin yavaş olduğu tarihsel bir süreçtir.tarihsel yapılara öncelik veren tarih yazını yaklaşımını ifade etmektedir.
- wallerstein 2li karşıtlık yerine beşeri bilimlerle ilişkilendirilen "idiografik epistemoloji ",fen bilimleriyle ilişkilendirilen "nomotetik epistemolojinin birlikte kullanılmasını belirtir.
- *idiografik epistemoloji;her sosyal görüngü ,olay ,sürecin tekil olduğu ve ancak görüngü olay sürecin kültürel bağlamını derinlemesine bilmeye dayanan empatik bir anlayışla anlaşılacağı inancı.(evrensel yasalara çevirerek genellemeler yapmak imkansız)
- *nomotetik epistemoloji; toplumsal davranışları yöneten evrensel yasalar olduğu inancı.(bu yasalar bilimsel yöntemleri kullanarak ortaya çıkartılabilir ,bu yasaları bilirsek geçmiş olayları açıklamakla kalmayız gelecekteki olayların yönünde tahmin edebiliriz)
- *wallerstein in geliştirdiği model ister tekil ulus devletler olsun ister dünya sistemi olsun bütün toplumsal sistemlerin çatışma temelinde oluştuğu, varlığını sürdürdüğü ve yıkılacağı varsayımına dayanmaktadır.
- *dünya sistemi;kapitalist sistemin merkezden çevreye(periferiye)doğru büyümesini ve bu büyümenin kapitalist ve pre-kapitalist toplumlar üzerindeki benzer etkilerini anlatan tarihsel açıklama

dır.kapitalist dünya ekonomisinin dinamiklerini bir bütün olarak açıklamaya çalışan makro sosyolojik bir yaklaşımdır.

*wallerstein tarihsel olarak bakıldığında "dünya imparatorlukları ve dünya ekonomileri" olmak üzere 2 dünya sisteminin var olduğunu belirtir.

*dünya ekonomileri;ekonomik değişim üzerine yapılandırılmıştır.bütünleşmeyi sağlayan güç siyaset değil ekonomidir.

*dünya imparatorlukları ;örnek olarak m.ö 8000ve m.s 1500 yılları arasında eski roma vey mısır gösterilmektedir.bütünlükleri askerive politik hakimiyet üzerinden sağlanmaktadır.impratorluk ekndi bünyesindeki bölgelerden haraç biçiminde vergi toplamaktadır.

*wallestein e göre kapitalizmin başarısı ,çekirdek ile çeper arasında bir iş bölümünün yaratılmasına ve sürdürülmesine bağlıdır.

*wallaersteine göre hegemonik devlet ,geçici bir süreliğine dünya ekonomisine hakim olan devlettir.

*MERKEZ ekonomik ve politik üstünlüğünü kullanarak çevre üzerinde hakimiyet kurar ve kontrol eder

*YARI ÇEVRE,merkez ve çevre arasına yer alır.ekonomik ve politik olarak merkezden güçsüz ama çevreden daha güçlü konumdadır.modern dünya kuramının politik istikrar sağlamasında önemli rol oynar. çevreden merkeze doğru ulaşabilecek bazı politik protestolara karşı tampon görevi görür.

*dünya sistemi içinde çevre bir ülkenin yarı çevre konumuna geçmesi için 3 strateji bulunmaktadır

-1dünya pazarlarının daralma dönemlerinde çevre ülkelerinin yaşadığı sorunlar ,ithalata dayalı ekonomi programları ile çözülebilir.

-2merkezdeki girişimciler başka yerlerde yatırım yapmaya yönelebilir.

-3sadece ekonomik gelişmeyi değil toplumsal ve siyasi gelişmeyi de hedefleyen bir gelişme stratejisi uygulanabilir.

*wallaerstein küreselleşme sürecini geçiş süreci olarak ele almaktadır.kontratief döngüsüne göre geçiş ve belirsizlik dönemi yaşanmaktadır

*günümüzde dünya sistemi duraklama döneminindedir.ve bu duraklamayı aşmasını engelleyen 3 yapısal kriz bulunmaktadır bunlar;-1sömürünün ihrac edilmesini sağlayacak yer kalmamıştır.

-2 orta sınıf konumu (harcama gücünü arttırmak devlet ve büyük şirketler için çok yüksek)

-3hammadenin tüketilmesi ve çevre kirliliği.

Sebahattin USLU